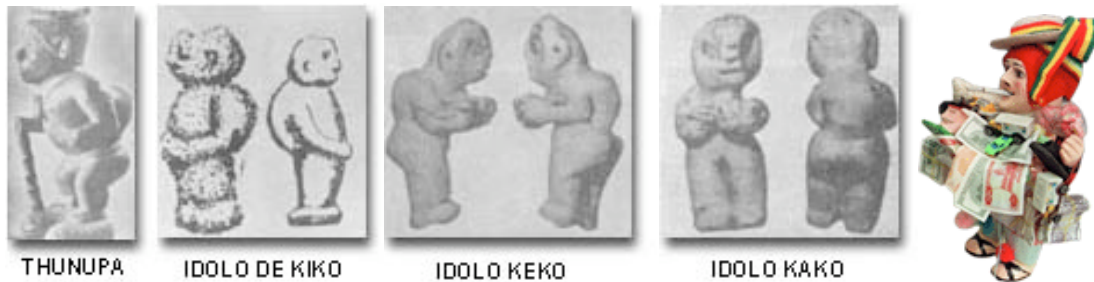

'Het geheim van de Ekeko, bringer van geluk'

Cultuur, oorsprong en symbolen van de Ekeko

El Ekeko - Ekhako - Ecaco - Ekhekho - Tunupa - Thunupa

In de mythologie van de Andes is de 'Ekeko' de bringer van geluk.

De 'Ekeko' geniet nog steeds groot aanzien bij de plaatselijke bevolking.

Van oorsprong een prediker en reizende dokter, met een bochel en een tas met medicijnen. Hij draagt een lange trui tot op zijn kuit en een kenmerkende poncho met de kleuren groen en okergeel. Met dit alles is de Ekeko het symbool geworden van de krachten (bringer) van geluk.

24 januari is zijn feestdag die uitbundig wordt gevierd in La Paz, Bolivia.

God van de Overvloed.

De oudste geschreven referenties aan het woord Ekeko of Ecaco komen uit het woordenboek van de Aymara taal, door Ludovico Bertonio, gepubliceerd in 1612. In zijn informatie valt al de grote verering en het respect van de inheemse bevolking en de angst van de westerse mensen voor deze godheid te lezen.

Een ander gegeven dat ons dichter brengt bij de magische en religieuze eigenschappen die aan deze beeldjes met een bochel worden toegeschreven, ligt in het boek van de archeoloog Carlos Ponce, "Tunupa en Ekako" (1969), waarin de mythische eigenschap van de bochel en de invloed op natuurverschijnselen als het licht duidelijk naar voren komen.

En nu we het over Tunupa hebben: die gaat waarschijnlijk terug tot de Tiwanacota cultuur. Uit de verhalen die mensen vertellen kan men het verschil opmaken tussen de god Tunupa (die in verband wordt gebracht met licht, water en regen alsook met aardbevingenverschijnselen) en de profeet wiens vooruitstrevende predikingen destijds tot religieuze conflicten op de hoogvlakten leidden. Er bestaat geen beeld van Tunupa; waarschijnlijk was dat hetzelfde als Ekako of Keko, dus met een bochel. Dat laatste staat echter nog niet vast.

Dieven-heilige

De oudst bekende verwijzing naar talismannen was het "beeldje van Tschudi" (Tiwanaku periode). Het stond bekend als de "Dieven-heilige", omdat ze hem om hulp vroegen om dieven te vinden. Telkens als er een diefstal had plaatsgehad, stak de eigenaar van de talisman vrijdags een kaars aan als offer voor de heilige om zijn hulp te krijgen bij het vangen van de dief.

Rietwijkerstraat 85-1 - 1059 VX Amsterdam - 020-6176928 - KvK: 34213720 - Postbank: 4817264

papadans@clownfoundation.org - www.clownfoundation.org

'Het geheim van de Ekeko, brenger van geluk'

Kallawayas: reizende artsen, makers van amuletten

Vanuit de provincie Bautista Saavedra, een provincie gelegen in het departement La Paz (Bolivia), beginnen 'Kallawayas' de 'reizende artsen' hun lange hulptochten. Kallawayas (*foto rechts*) leven voornamelijk in de dorpen Chajaya, Kanlaya en Curva, dichtbij de provinciehoofdstad Charasani. In de stad kom je deze mensen niet meer tegen. 10 jaar geleden zag je ze nog wel eens, op weg langs markten en dorpjes, met truien tot op de kuiten en heel kenmerkende poncho's: door hun groene en okergele kleuren sterk verschillend van de rest. Hun kenmerk was de schoudertas, 'chuspa' genaamd, met daarin hun beste preparaten en medicijnen. 'Kallawaya' komt van het Aymara woorden 'kalla' (drager) en 'wayu' (de tas die hij draagt). De Kallawayas hadden een kleine stenen talisman waarvan de naam ongeveer klinkt als 'Ekeko'.

In 1961 publiceerde Wrigley in Portugal een kort artikel over de Kallawaya makers van amuletten en talismannen. Bij de voorbeelden liet hij ook een antropomorf (mensachtig) exemplaar zien, met een bochel. De beschrijving daarbij luidde: afgodsbeeldje van Kiko. Kiko was van oorsprong afkomstig uit Curva, een tovenaars en mysterieus figuur. Bij zijn leven was hij prediker. Hij had een klein postuur en beeldjes van hem hadden een bochel en lijken sterk op de zilveren afgodsbeeldjes van de Tiwanaku. Een Kallawaya genaamd Rodas zegt: *'Keko was een oud afgodsbeeldje van de Kallawayas. Hij was de eigenaar van de plaats die nog steeds bestaat en aan de top van de Sanachi ligt. Hij predikte, hij was als God. Hij willigde alles in waar men hem om vroeg. Toen hij stierf maakte de mensen een beeld van hem en bewaarden dat als was het van een heilige. De Keko amulet was een man en de Kako een vrouw.'*

IDOLO DE KIKO

Inca periode

Er is een duidelijke relatie tussen de Keko talisman en de zilveren afgodsbeeldjes uit de Inca periode. Er is echter een verschil: de Keko talisman heeft geen seksuele kenmerken, terwijl die bij de zilveren afgodsbeeldjes opvallend aanwezig zijn. Daarnaast is er een duidelijk verschil in het materiaal waarvan de Keko is gemaakt: hout, terwijl de Inca exemplaren van metaal waren. Keko zou een samentrekking zijn van Ekako (Aymara taal) en Ekeko; dat zou de pre-Spaanse oorsprong ervan ondersteunen. De Kallawaya Keko zou het oude uiterlijk beter hebben behouden dan de Ekeko uit La Paz, die het proces van culturele verandering heeft ondergaan. Allebei hebben ze het vermogen om bij te dragen aan het geluk.

Ceremonie

Aan het begin van de regencyclus maken mensen voorbereidingen voor verering, rituelen, ceremoniën en offers voor de 3 Pachas. Hierbij worden aarde-elementen (Quachadas) geofferd - wat inhoudt: mineralen, groenten en dieren - met als doel een zo groot mogelijke oogst te krijgen. De rituele expressie waar Ekeko's verering betrekking op heeft hoort bij de tijd van de *Jallupacha* of het regenseizoen.

Literatuur

- Origenes Ekeko - Huascar I, Vega L.
- Antropología del Ekeko - Diego Noriega Flores & Diógenes Rodrigues - La Paz - Bolivia. 23e editie, januari 2005.

